

TÜRKİYE'DE ÇEVRESEL ETMENLER, YOKSULLUK VE ÇOCUK SUÇLULUĞU HARİTALAMA

Hakan ARIKAN¹

Öz

Çocukların neden suç işlediği sorusunun cevabını verebilmek zordur. Çocuğun bulunduğu çevrenin özellikle yoksulluğun onu suça iten önemli faktörlerden biri olduğu düşünülebilir. Ama benzer yoksul veya zengin çevrelerden gelen iki çocuk bile birbirinden oldukça farklı kişiliklere sahip olabilmektedir. Toplumsal sınıflar arasındaki sosyo-ekonomik farklar da çocukları suç işlemeye yöneltebilir. Aile geçmişi ya da ailenin toplumsal konumu da bir etken sayılır. Çocukların suç işlemesi konusunda yapılan araştırmalar, suç işleyen çocukların çoğunun özellikle ekonomik sorunlu ailelerden geldiğini göstermektedir. Suç haritalama bir teknik olarak suçun haritalanarak olduğu yerlerin sadece işaretlenerek emniyet ve idari yöneticilere suç önleme ve çözüm çalışmalarında yardımcı olmaktadır. Ayrıca akademisyenler ve araştırmacılar suç haritalarını kullanarak bilimsel çalışmalar için kaynak olarak da kullanabilmektedir. Yoksulluk haritaları devlet ve özel istatistikleri yardımıyla bir ülkenin sosyo-ekonomik profilini çizmektedir. Yeni gelişen bir kavram olarak suç haritalama da özellikle Batı ülkelerinde ve son yıllarda Türkiye'de emniyet ve Adalet Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır. Bu çalışmada amaç yoksulluk ve suç haritalarının beraber kullanılması ile çok tartışmalı bir konu olan yoksulluğun suça ve özellikle çocuk suçluluğuna etkilerini ortaya koymada bu iki tür haritalamanın bir araya getirilerek teorik sosyolojik bir analizini yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Çocuk Suçluluğu, Yoksulluk Haritalama, Suç Haritalama.

Environmental Factors, Poverty And Juvenile Criminality Mapping In Turkey

Abstract

It is difficult to answer the question of why children commit crimes. It can be considered that the environment in which the child is located, especially poverty, is one of the important factors pushing him to commit crimes. However, even though two children from the similar environments whether poor or wealthy, may have very different personalities. Socio-economic differences between the social classes might also lead children to commit crimes. Also family history or the social status of the family considers as an another factor on committing crimes. Research on children's crime shows that most of the children who commit crimes come from families with economic problems. Crime mapping, as a technique, which is just mapping only the places where the crime happens, helps security and administrative managers in crime prevention and resolution studies. In addition, academics and researchers can use crime maps as a source for scientific studies. Poverty maps, with the help of state and private statistics, draw the socio-economic profile of a country. As an developing new concept crime mapping is used by the security department and ministry of justice especially in Western countries and Turkey in recent years. The aim of this study is to make a theoretical sociological analysis by combining these two types of mapping in order to reveal the effects of poverty, which is a very controversial issue, with the use of poverty and crime maps together.

Keywords: Poverty, Crime, Juvenile Criminality, Poverty Mapping, Crime Mapping

Gönderilme Tarihi: 17.10.2019

Kabul Tarihi: 21.11.2019

1 Öğr.Üyesi Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak., Sosyoloji Bölümü, E-posta: arikanhakan@hotmail.com

GİRİŞ

1. Çocuk Suçluluğu ve Yoksulluk

Genelde A.B.D., Avrupa ve Japonya vb. birçok ülkelerde suçlu çocukların büyük bir kesimi yoksul ailelerden gelmektedir. (Brower ve Carroll,2007; Breetzke,2010) Bu genç insanlar kendilerinden çok daha iyi koşullarda yaşayan kişileri gördükçe umutsuzluğa kapılabilmekte ve suç işlemeye yönelebilmektedirler. Çocukların işlediği suçlar üzerinde içinde bulunduğu ortamın da etkili olduğu gözlemlenmektedir. Diğer yandan, bazı çocuklar, toplumsal çevrede kabul görmek için de suça yönelebilmektedirler. Suçluluk, pek hafif önemsiz olsa dahi, bu, çocuğun uyumsuzluğunun bir işareti olması ve gittikçe kötüleşmesi nedeniyle anlaşılması ve çözülmesi gereken bir bireysel ve sosyal problem olmaya başlar. Kriminoloji ve suç sosyolojisi araştırmacılarında gerek yetişkinlerde gerekse çocuklarda suç nedenlerini mutlak bir kesinlikle ortaya koymanın mümkün olmadığı ortak fikri oluşmuştur. (Akalin, 1999; Çataloluk,1983; Gölcüklü,1962; Demirbaş,2001; İçli,1993; İçli,2007)

İnsan duygu, düşünce ve davranışına genel olarak olumlu veya olumsuz etki eden nerdeyse tüm faktörlerin, toplumsal ve hukuksal normlara aykırılığı halinde, suç nedenleri olarak algılanması doğal olarak mümkündür. Bu nedenle kişileri suç işlemeye iten neden tek değildir; birden fazla nedenin kombinasyonları söz konusu olabilmektedir. Yani çocuğu suça iten veya ona suç işleten neden ve motivasyon hiçbir zaman tek olmamıştır. Birçok kuvvetli veya zayıf neden birbirlerine eklenip çocuğu suça yönelttikleri halde, ilk gözlenen farklı zamanlar ve şartlar altında kendisini gösterebilen neden aslen o suç eyleminin tek nedeniymiş gibi bir algılanma yaratabilir. Genelde bireyleri özeldense çocukları suça iten nedenleri özellikli sınıflara ayırarak analiz edersek daha bilimsel sonuçlara ulaşabiliriz. Suç literatüründe genellikle suç sebepleri “iç ve dış”, “maddi ve manevi” veya “bireysel ve sosyal” sebepler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu anlamda sınıfsal ayrımlar teorik planda değerli olsa da uygulamada fazla bir değer ifade etmeyecektir. Suç analizi yapılan tüm gruplar (erişkin-ergen-çocuk, erkek-kadın, yoksul-zengin, kent-kır, vb.) Birçok araştırmada (Dündar, 1985; Dönmezer,1974;Gülseren,1983) iki büyük sınıfa ayrılarak incelenmektedir.

Ceza Hukukçuları ile kriminoloji uzmanlarının, bir birine yakın anlamları taşıyan bu sınıflama şekillerinden genel itibariyle üzerinde birleştikleri sınıflamanın sistematik biçimi,“biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenler” şeklindedir. (İçli, 2007, s.304-305)

Stanley Cohen “*Kriminolojiye Karşı*” (*Against Criminology*) adlı eserinde suçluluğun oranları ve kalıplarını toplumsal yapının etkisine bağlarken, bazı bireyler örneğin çocuklar, yetişkinler, kadınlar, erkekler neden suçlu olurlar sorusunu ise sosyal (toplumsal) ve psikolojik (bireysel) faktörler ile açıklarlar. (Cohen, 2017,

s.35) F.Tannenbaum da “Suç ve Toplum”(Crime and Society) adlı eserinde suçun bireysel farklılıklar sonucunda oluşan bir olgu veya olay olmadığını, aksine sosyal ilişkiler içerisinde öğrenilen bir süreç sonucunda oluştuğunu savunmaktadır (Cullen ve Agnew, 2001, s.295). Siegel ve arkadaşları da çocukların ve gençlerin kişiliklerinin oluştuğu ve değiştiği sosyalizasyon sürecini toplum tarafından bireysel etiketlemesi süreci olarak adlandırır. Bu süreç sonucunda kanunlara veya yazısız sosyal normlara karşı gelerek toplum tarafından dışlanan birey zamanla sapkın yada kriminal bu kimliği benimsemeye başlar (Siegel, vd., 2003, s. 124-125)

Lemert’e göre, birincil sapma ikincil sapmayı tetikler. Birincil sapma davranışına gösterilen sosyal tepkiler ve cezalar bu türden sapma davranışında artışa yol açar ve devlet kurumları ve toplum daha güçlü hukuksal ve toplumsal yaptırımlar uygular. Kendisine toplumsal yaptırım uygulanan kişi bir tür halk düşmanı (public enemy) gibi algılanır ve bunu resmi kurumlarca da damgalanma izler. Resmi kurumlar ve toplum tarafından sapkın olarak etiketlenen birey daha fazla sapma davranışını gösterebilir ve suçlu birey etiketlenmesi (labeling as criminal) birlikte son aşamada bu sapkın statüyü benimser ve artık kendisini suçlu olarak görmeye başlar (Dursun, 1997, s. 310; Dolu, 2011, s. 389). Tersinden bir bakış açısı ile Cohen’e (2017, s.7) göre ister pozitivist-neoklasik, ister radikal-muhafazakâr, entelektüeller veya polisler fikren ayrılırsalar da aynı manifesto ile karşılaşır: “suç bir davranıştır, ama devletin cezalandırmak için organize ettiği bir davranış.”

Suçta neden olan bireysel nedenler: Suçluluk olgusunu ve olaylarını araştıran araştırmacılar duygusal, toplumsal ve yakın çevre faktörlerine bakarak çoğunlukla suçlu çocukların sosyo-ekonomik düzeyi düşük, yoksul ailelerden gelmekte olduğunu iddia etmektedirler. Suça itilen ve suç mağduru çocukların durumlarının analizinde çevresel, kalıtsal, biyolojik ve fizyolojik etkenlerin suç işlemede rolüne de ağırlık vermişlerdir. Bedensel, toplumsal ve zihinsel gelişimleri sınırlı olan çocuklar zayıflıkları, gerekse dış baskılar sonucu suç işleyebilirler. Çocuğun fiziki özelliklerinin ya da psikolojik durumunun suçla olan ilişkisi birçok araştırmaya konu olmakla birlikte bu iki faktörün de tek başına suçlulukla ilişkilendirilmesi için yeterli değildir. (Yörükoğlu,2000, s.212; Keskin,1993, s.45)

Fiziki, biyolojik ya da psikolojik rahatsızlıklar kalıtsal olarak ortaya çıkabileceği gibi sonradan da ortaya çıkabilir. Kalıtım ile suçluluk arasındaki ilişkiyi saptamak için yapılmış araştırma Türkiye’de fazla yapılmamaktadır. Bazı araştırmalarda suçluların ailelerinde görülen ruhsal ve bedensel aksamalara ait sayılar bulunmaktadır.

Biyolojik temelli yaklaşımlı eserlerinde Glueck ve Glueck (1974 ve 1998) suçlu çocuklarda genetik problemler, endokrin dengesizliği veya beyin patolojisi olabileceğini iddia etmişlerdir. Çocuk suçluluğunun kalıtsal olmayan kişisel sebepleri arasında, annenin hamilelik sırasında yeterince beslenmemesi, ilaç alkol

ve uyuşturucu madde bağımlılığı, psikolojik ve fizik travmalara maruz kalması, radyoaktif maddeden etkilenmesi, ağır doğum koşulları ve doğum sonrası uygun olmayan bakım altında kalması gibi nedenler de vardır. İstanbul Kriminoloji Enstitüsünde yapılan bir ankette çocukların %13 gibi önemli bir bölümünün ağır beden ve ruh hastalıkları geçirdikleri saptanmıştır. Bu göstergeler kişisel sebeplerin çocuk ve çocuk suçluluğu ilişkisinde dikkate değer bir ölçü olduğunu belirtmektedir. (Işıқтаç,1999, s.27)

Kalıtım ve DNA üzerinde yoğunlaşan genetik, bitkiler, hayvanlar ve insanların ayırıcı özelliklerinin nesilden nesile nasıl aktarıldığını inceleyen bilim dalıdır. Zekâ, kişilik ve zihinsel/bilişsel bozukluklar gibi psikolojik özellikler üzerinde kalıtımın etkisini ilk fark eden kişi Charles Darwin'dir. (Morris, 2002, s.76).

Kriminal davranış ve genetik ilişkisi ile ilgili olarak ilk teorisyenler suçlu davranış üzerinde biyolojinin önemli bir etken olduğunu düşünüyorlardı. Darwin'in evrim teorisi bu bağlamda en belirgin görüşlerden birisiydi. Özellikle I. Dünya savaşından sonra başlayan II. Dünya savaşı sürecinde artarak yapılan uygulamalar ve araştırmalar ırkçılık düzeyindeydi. Irklar arasında genetik farklılıklar olduğunu ve bunun zekâ ile suçluluğu etkilediğini ispatlamaya çalışılıyordu. Bu bağlamda yapılan çalışmalar sosyal Darwinizm ve üstün öjeni (eugenics) endeksliydi. (Morris,2002.s.77) Darwin'in kuzeni olan İngiliz sosyolog Francis Galton tarafından 1883'te türetilen bir sözcüktü öjeni. Francis Galton (1904, s.1) öjeniyi sosyal olarak insan gen havuzunda arzulan özelliklerin artırılması için üremenin teşviki ve bireyde yer alan uyumsuzlukların ortadan kaldırılması için bu tür sapkın ya da istenmeyen özellikte bireylerin üremesinin engellenmesi olarak tanımlamıştır.

Ruth Engs (2005). *The Eugenics Movement: An Encyclopedia* (Öjeni hareketi: Bir Ansiklopedi) adlı eserinde ilk başlarda AB.D., Nazi Almanyası, İngiltere ve sonraları Avustralya gibi ülkelerde özellikle genetik ve zeka olarak aşağı (inferior) görülen ırkların çocuklarının toplumsal arınma hatta suçla savaşta üremesinin engellenmesi, kısırlaştırılması, üstün (superior) ırk aileler tarafından evlat edinilerek rehabilite edilmesi ve hatta öldürülmesi gibi aşırı ırkçı bir ideoloji olarak görülmelidir.

Öjeni sisteminin kullanılması ile birlikte Avustralya'da aborijinlerin genetik olarak aşağı/inferior oldukları gerekçesiyle çoğalmalarına engel olunmaya başlanmıştır. İnsan ırkını—ıslah etme arzusu genellikle, belli bir grubun –bir ırkın, ulusun, toplumsal sınıfın ya da cinsiyetin üstünlüğünü kanla ya da iyi yetiştirmeyele kanıtlamaya çalışanların ileri sürdüğü sözde bilimsel teoriler –öjeni fenomeni açısından- birtakım eleştirilere maruz kalmıştır. A.B.D.'nin Indiana Eyaleti'nde biyolojik olarak aşağı görülenlerin kısırlaştırması amacına yönelik olarak 1907'de kabul edilen yasal düzenlemeyi örnek olarak verebiliriz. Söz konusu düzenleme ile bilim adamlarının zekâ seviyesi olarak embesil ya da moron olanların çocuklarının topluma zararlı olacakları yönündeki görüşleri dikkate alınarak bu tarz

aileler kısırlaştırılmış, 1935 Ocak ayına kadar ABD’de öjenik amaçlarla 20.000 civarında zorla kısırlaştırma gerçekleştirilmiştir. (Engs, 2005.S.45-46)

Mevcut çalışmalarda genetik ve yetiştirme faktörleri üzerine odaklanılmıştır. Örneğin önemli bir suç işlemiş bir babanın çocuğu kriminal kaydı olmayan bir aileye evlatlık verilerek ileride suçlu olup olmayacağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Şizofren annesi olan ve doğum sonrası evlatlık verilip şizofren olmayan anne ve babalar tarafından yetiştirilen 47 kişiden 5’inde sonradan şizofreni görülmesi şizofreninin genetik yollardan aktarıldığını bize açıklamaktadır. Fakat çocukta şizofreni geninin bulunması ileride kesin şizofreni olması anlamına gelmez. Ayrıca şizofren olan kişilerin kardeşlerinin şizofren olma ihtimali tesadüfi olarak seçilen bireylere oranla yaklaşık olarak 8 kat daha fazladır. Fakat aile çalışmaları çevresel faktörleri ihmal etmiştir. Araştırmalar genellikle suçlu aileler ile çocuklarının suç işlemesi arasında bir korelasyon tespit etmiştir (Morris, 2002, s.80-82).

Suçta iten sosyal nedenlere gelince bu bir basit neden-sonuç ilişkisi şeklinde algılanmamalıdır. Bu korelasyon üçüncü bir değişken nedeniyle de olabilir. Bu problem sosyal bir nedenden kaynaklanabilir. Suçu işleyen birey sosyal yönden dezavantajlı bir gruptan geliyor olabilir. Ama problem psikolojik de olabilir. Suçlular suç oranı yüksek yerlerde yaşıyor olabilir, suçlu davranışı öğrenmiş, ya da suçu sınırlayan normları öğrenmemiş olabilir. Yapılan bu çalışmalar suçta neden olan biyolojik faktörleri ne onaylamakta ne de inkâr etmektedir. Genetik kalıtım ve suç ilişkisi ile ilgili olarak suçun bir nesilden diğer nesle genetik bir geçiş ile aktarıldığı yönünde (Örn: Glueck ve Glueck,1974 ve 1978) bazı çalışmalar yapılmıştır.

Farrington, D. P. Ohlin, L. E. and Wilson, J. Q. (1986) “Suçu Anlamak ve Kontrol Etmek” (Understanding and Controlling of Crime) adlı kitapta özetle ailelerinde suçlu olan çocukların çoğunun ileriki süreçte muhtemelen genetik özellikler nedeniyle kriminal davranışlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Burada hem anne hem de babanın veya her ikisinden birinin suçlu olması ve suçun bir model olarak çocuk tarafından benimsenmesi, kriminal ailenin çocuğa gereken değerin ve sevginin verilememesi, gereksiz ve aşırı disiplin, çocuğa karşı aile içi şiddet uygulanması gibi faktörlerin de etkisi vardır.

Kalıtımın etkisi ile ilgili bir diğer çalışma ikiz çalışmalarıdır. Monozigot (tek yumurta) ikizlerinde birbirine genetik olarak benzeme oranı daha yüksek olmasına rağmen dizigot (çift yumurta) ikizleri genetik olarak birbirine benzese de davranış açısından benzeme oranları daha düşüktür. Farklı çevrelerde ayrı yetiştirilen özdeş ikizlerin davranış benzerliğinin genetiğe mi yoksa yetiştirildikleri aile ve çevrenin benzerliğine mi bağlı olduğunu tespit etmek oldukça zordur. (Morris,2002, s.28-30) Günümüzde genlerin ancak işlevleri kısmen bilinmekte ancak, Lange, 13’ü tek, 17’si ayrı yumurta ikizi olan 30 çocuğu suçluluk yönünden inceler. Bu çalışma ile eşit yumurta ikizlerinden 10’u, ayrı yumurta ikizlerinden ise sadece 2’sinin suç işlediği saptanmıştır. (Ankay, 1992, s.25-26)

Bohman'ın (1978,s.275-276) evlat edinme ile ilgili yapmış olduğu çalışmaların sonuçlarına bakacak olursak, düşük riskli çevre ile birlikte biyolojik anne babanın suç işlememiş olması durumunda çocuk suçluluğu oranı %3 iken, çevre riskinin yüksek olduğu durumda bu oran ikiye katlanmaktadır (%6). Genetik riskin mevcudiyetinde bu oran %12, hem genetik hem de çevre riskinin bulunduğu durumlarda ise bu oran %40'lara ulaşmaktadır. Bir diğer ifadeyle farklı çevre faktörü anti sosyal davranış kalıpları geliştirmede oldukça etkilidir. Bu yüzden evlatlık edinecek aileler evlatlık edindikleri çocuklara iyi bir çevre oluşturmaya gayret etmektedirler. İkiz çalışmalarında çevresel faktörler muhtemelen göz ardı edilmektedir.

Psikoloji alanında yapılan çalışmalarda suçluların, özellikle genç ve çocuk suçluların kontrol grubuna oranla kalp ritimlerinin (lower heart rate) az olduğu tespit edilmiştir. Burada kalp atışı, korkusuzluk ile ilgili olduğundan suçlu bireyin karşılaştığı durumlarda diğer insanlara nazaran daha az korku oluşturmaya neden olmaktadır. Suçlu olmayanlara oranla suçlu bireylerde farklı elektroensefalogram (EEG) dalgaları tespit edilmiş, düşük alfa ritimleri ile yavaş ve ağır bir aktivite sergiledikleri, insulin salgılarının ise normal insanlara oranla farklı olduğu gözlemlenmiştir. Gözlemlenen bir diğer olgu hiperaktivitedir. Çocukluk-taki saldırganlık ile yetişkinlikteki suçluluk arasında güçlü bir ilişki mevcuttur. (Morris,2002, s.45)

Kriminolojinin babası olarak bilinen İtalyan psikiyatr Lombrosso, 1876'da yayımlanan "*Suç İşleyen İnsan*" (*L'Homme Criminel*) adlı kitabında suçun genetik aktarımın bir sonucu (biyolojik determinizm) olduğunu ileri sürmüştür. Lambrosso'ya göre tüm suçluların yaklaşık yüzde 30'u suçlu olarak (born criminal) dünyaya gelirler ve diğer bireylerden fiziksel olarak bazı yapısal anomalilerle farklıdırlar. Onun ifadesi ile "Tanrı, suça meyilli insanları fiziksel asimetriyle işaretler." Lombrosso'ya göre kriminojenik özellikler birincil olarak dolaylı kalıtım (alkolizm, epilepsi, sağırılık gibi) ikincil olarak ise doğrudan intikal etmektedir. Çocuk suçluluğunda kalıtımla gelen biyolojik etkenlerin egemen olduğunu ileri süren Lombrossa, 3 tip suçlu profili çizer: 1) Doğuştan suçluluk kavramını ortaya atmıştır buna göre suçlu aile ve akrabadan kalıtımla geçen toplumsal ahlak duygularından yoksun olarak bireydir. 2) Anormal suçlular (aptallar, embesiller, paranoidler, melankolikler, paralitikler, epileptikler, çetrefilli kişiler, alkolikler ve histerikler) 3) Ara sıra suçlular (Kriminaloidler, sahte suçlular, alışkanlıklar dışındaki suçlular). (Ellwood, 1912, s.716-723)

Goring, "İngiliz Mahkum: İstatistiksel Bir Çalışma" (1913) adlı eserinde 3000 suçlunun üzerinde yaptığı deneyde suçlular üzerinde herhangi bir fiziki anormallik veya özellik bulamamıştı. Lombroso'yu 'doğuştan suçlu teorisi' konusunda yanlış ve tehlikeli bularak eleştirdi. Goring bir suç işleyene kadar hiç kimsenin suçlu olmadığı ama zeka problemleri olabileceği sonucuna varmıştı.

Modern biyolojik çalışmalarla birlikte biyokimyaya (örn: seratonin ve testosteron hormonlarının dengesi), genetik yapıya (örn: kalıtsallık, zeka) ve nörofizyolojiye (örn: beyin, merkezi ve otonom sinir sistemleri, sinir taşıyıcılar) yönelmiştir. Günümüz kriminologları suçun biyolojik nedenlere dayanmasının yanı sıra çevresel koşulların insan davranışını etkilediği ve yönlendirdiğini ileri sürmektedirler. Bio-sosyal teori olarak adlandırılan bu görüş fiziksel ve zihinsel özellikler ile sosyal çevre ve davranış arasındaki ilişkiyi tespit etmeye çalışmaktadır. (Anderson,2007, s.3-5)

Suçun kalıtım yoluyla intikal ettiği yönündeki biyolojik determinizm görüşü biraz yumuşatılmaya çalışılarak araştırmalara devam edilmiş olup bazı araştırmacılar beden yapısıyla suç arasında bir ilişki kurmuşlardır. Bireyleri beden yapısıyla, görünüş biçimlerine göre gruplandıran araştırmacılar, belli beden yapısına sahip kişilerin, belli suçlara karşı eğilimli olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu bağlamda fiziki görünüş ile ilgili olarak Alman Psikiyatrist Kretschmer’in sınıflandırmasını belirtmekte fayda vardır. Ernest Kretschmer insanları beden yapıları bakımından 3 esas tipe ayırmıştır. (Songar 1977, s.168-172).

Astenik tip: ince, zayıf, gösterişsiz, dar omuz, adalesiz vücut; bunların ufak hırsızlık ve hilekârlık suçları işlediğini,

Atletik tip: Orta boylu, iri kemikli, geniş omuzlu, adaleli vücut; bunların zor ve şiddetle ilgili suçları işlediklerini,

Piknik tip: bunların ise hileli suçlara eğilimli olduklarını ileri sürülmüştür. Fakat insanı tek bir sınıfa dahil edip, o sınıfa has özellikleri ondan beklemek bir gerekirci bir yaklaşım olacağından bu tarz tasniflere girmenin insanı sınırlandırmakla eşdeğer olacağı da unutulmaması gereken bir gerçektir. Beden yapısıyla suçluluk arasında ilişki kurarken sosyo-kültürel faktörleri dikkate almadan suçluyu sadece beden yapısına göre değerlendirmek uygun değildir. Bu yüzden beden yapısıyla suçluluk arasında doğrudan doğruya bir ilişki olduğu söylenemez. İç salgı bezlerindeki hormon bozukluğu, salgıların azlığı ya da çokluğu vücutta normal dışı gelişimlere neden olabilmektedir. Örneğin; tiroid bezinin az salgı yapması zekâ geriliğine fazla hormon salgılaması ise çabuk hiddetlenme, sinirlilik ve sıkıntı hallerine neden olmaktadır. Bu dengesizliklerin doğurduğu bozuklukların, çocukların davranışları üzerinde olumsuz etkilerinin olacağı şüphesizdir. Bunlar suç işlemeyi kolaylaştırıcı özellikler olarak değerlendirilebilir. Suçlu davranışın açıklanması ile ilgili olarak bireylerde yer alan ekstra bir Y (XY Sendromu) kromozomu ile ilgili çalışmalarda ise söz konusu kromozomun mevcudiyetinin şiddet içerikli birtakım davranışları sergilemeye neden olduğu üzerinde durulmuştur.

Bireyi suçlu davranışa iten bir genin mevcudiyeti söz konusu değildir. Vücudumuza ait tüm özelliklerin bir fihristi konumunda olan genler doğrudan değil de dolaylı yünden bizi etkilemektedir. Yani biz, bizi suçlu davranışa iten örneğin 30 nolu genin doğrudan bu suçla ilgili olduğunu söyleyip mevcut geni elimine ederek

söz konusu durumdan kurtulacağımızı iddia edemeyiz. Genler kişinin gelişim sürecini etkilemesi nedeniyle çevresel faktörlerden ayrılırlar. Suç davranışı konusunda çevre mi genler mi birey üzerinde daha baskın bir özellik sergiler şeklindeki soruya ise her iki etkenin birey için olmazsa olmaz bir koşul olduğunu söylemektir.

Aynı şekilde suçlu ve sapsız davranışı tek bir nedenle açıklamak yetersiz olduğundan çok faktörlü bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Özellikle son zamanlarda suçun tüm dünya ülkelerini derinden etkileyen bir olgu olması nedeniyle suçun sıfır olduğu (crime zero) bir toplum inşa etme fikri -özellikle suçlu genetik özelliklerinin tespiti ve ortadan kaldırılması yönlü çalışmalarla- bir ütopyadan ibaret olsa gerektir. Çünkü insan sahip olduğu beden ruh bütünlüğü ile birlikte ele alınmalıdır. Biri olmadan diğeri olmayacağı için insan bedenini, biyolojisini hedef alan bu tarz müdahalelerden kaçınılması moral/etik bir zorunluluktur.

Burt, suçlu aileler üzerinde yaptığı çalışmalarında her çocuğun ailesinde kalıtım özelliği gösteren, aynı zamanda suçluluğa yönelten bir etken olarak karakteristik özellikleri incelemiş ve bunlar dört grupta toplanmıştır. Bunlar;

1. Fizyolojik koşullar genel olarak epilepsi (sara), tüberküloz, romatizma, hipertiroid gibi vakalarda ortaya çıkan birçok hastalık türünü kapsar. Bu koşullarla suçluluk arasında ilişki arandığında 100 suçlu akraba arasında 53 gibi yüksek bir oran bulunmuştur.
2. Zihinsel koşullar zihinsel yetersizlik ya da doğuştan zekâ geriliği gibi kalıtsal bir nedene bağlı olarak görülen durumları kapsar. 100 ailenin 35'inde rastlanan zihinsel yetersizliğin fizyolojik koşullara oranla daha küçük bir etki alanına sahip olduğu dikkatimizi çeker.
3. Bu grupta belirli bilinçsizlik halleri, mizaca ilişkin eksiklikler nörotik ve psikolojik belirtileri kapsayan duygusal karışıklıklar yer alır. Bu koşulların suçlulukla ilişkisi diğer etkenlere oranla daha yüksek (%42) bulunmuştur.
4. İntihar, alkolizm, cinsel düzensizlikler, zor kullanma, zalimce davranışların yer aldığı ahlaka ilişkin bozuklukları kapsayan (%146) son grupsa en yüksek oranı oluşturur. 100 ailede 146 suçluluk vakasına rastlanıldığı saptanmıştır. Ancak şu da var ki kalıtsal etmenlerin hepsi suçluluk niteliğine sahip değildir. Bütün bunların dışında çocuğun eğitimi üzerinde ahlakça zayıf ya da zihince geri ana, babanın evdeki kötü yönetiminin etkisi olduğu kadar kendisine kalıtım yoluyla geçen zihni ve ahlaki geriliğinde etkisi olmaktadır. Sonuç olarak suçluluk kendi başına kalıtım yoluyla geçmemektedir. Suçlunun kalıtsal yapısı kendi başına en fazla dolaylı etkisi olan bir etken olabilir (Yavuzer, 1998, s. 86-87).

Sara ve psikopati yani bireyin karakter ve heyecan tepkilerinde bozukluklar gösteren bir ruhsal gerilik durumu genelde kalıtsaldır. Ancak bunların yol açtığı suçlar kendi başına kalıtım yoluyla geçmemektedir. Ancak ve ancak dolaylı

bir etkisi vardır. Asıl etki, zekâ, çevre eğitim ve terbiyedir. Kalıtım gibi fizyolojik özelliklerde suça etken birer öge olabilmektedir. Kişilik bireyin tüm ilgi, tavır ve yetenekleriyle dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir kavramdır. İrsi ve çevresel etkenlerin bileşimidir. Kişilik özelliklerinin suça etkisi büyüktür. Psikolojik etkenler fiziksel koşullarla yakından ilgilidir. Sağlık koşulları ve bedensel kusurlar, bireyin zihinsel ve duygusal işlevlerine etkide bulunur. Psikolojik hastalık, insanın duygu, düşünce ve davranışlarında olağan dışı sapmaların aykırılıkların bulunmasıdır diye tanımlanabilir. Bu hastalıkların belirtileri rahatsız edici, acı verici, kişiyi ve çevresini mutsuz eden türden belirtilerdir. Kişinin topluma uyumunu bozar, ilişkilerini sarsar, çalışmasını etkiler.

Diğer önemli bir konu zekâ seviyesi ile suç ilişkisidir. Zekâ azlığının suç işlemede bazı potansiyel özelliklerde yatkınlık gösterdiği bilinmektedir. Zekâ azlığının etki altında kalmayı kolaylaştırması, uyum problemleri yaratması, suçlarını ve suça ilişkin delilleri karartmadaki başarısızlıkları da suç açısından bu oranı arttırmaktadır. Zekânın soyut düşünme, olaylar arasında ilişkiler kurabilme zorlukları görme ve çözüm, hayatın yeni şartlarına uyabilme kabiliyet oluşu ve suçluların da sosyal hayata uyum güçlüğü çeken kimseler olmalarından yola çıkıp suçluluğu zekâ geriliğine bağlayan görüşler olmuştur.

Bu görüşler 20.yy’ın başlarında zekâ testlerinin yaygınlaşmasıyla ortaya atılmıştır. Zekâ testleri geliştirildikten sonra yapılan çalışmaları çeşitli suçlu kategorilerine ait zekâ derecelerinin değişik olduğunu, sahtekârlık gibi hileli suçların faillerinde zekâ derecesi yüksek, cinayet suçu işleyenlerde genellikle düşük bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Zekâ seviyesi düşük olan çocukların suç oranlarının yüksek olduğunu görüyoruz. Zihinsel fonksiyonların yetersiz gelişmesi dediğimiz zeka geriliği, doğumla birlikte görülebileceği gibi çocukluk yıllarında meydana gelen bir travma, enfeksiyon, beslenme bozukluğu ve hastalıklar sonucu doğup çocukları suça iten önemli bir etken olarak karşımıza çıkar. (Güdek,2016, s.16)

2. Suçlu Davranışın Ortaya Çıkmasında Çocuk Üzerindeki Çevresel Etkenler

Genel olarak çocuk suçluluğunda, sosyo-ekonomik ve yakın çevre şartlarının önemi ve rolü büyüktür. Çevre çocuğun hem zihnen hem bedenen gelişmesini destekler. Çocuğun içinde bulunduğu çevre, onun sosyal, eğitimsel ve temel ihtiyaçlarını karşılayamıyorsa çocuk suça yönelebilir. Suçun meydana gelmesi, suç fiilinin işlenmesi, biyolojik ve sosyolojik bir varlık olan insana doğrudan bağlı olduğuna göre, suç işleyen insanı etki altında bırakan önemli faktörler, kişiye ve çevreye bağlı faktörlerdir. Çocuğu suça iten nedenler çok çeşitlidir. Bu etmenler genel olarak aile, okul, toplum ve kişinin bireysel özellikleri olarak sınıflandırılabilir. Yoksul aile çocukları imkânsızlıklar içinde suça itilir. Nüfus hareketleri ve iç göçlerle kültürel karışımların bir sonucu olarak suç artmaktadır. Kimi zaman toplumsal değer kalıpları, çevre şartlarının elverişsizliği ve ergenlik çağının fırtı-

nalarıyla birleşince ortaya suçlu bireyler çıkmaktadır. (Aktan, 1988; Özerkmen ve Kahya, 2008)

Sosyal çevrenin etkilerine değinen Hooton, yapısal bakımdan daha aşağı durumda olan kişilerin, çevrenin de yarattığı baskı ile daha da kötü oldukları ve suçluluğa bunun yol açtığı üzerinde durmaktadır. Toplumun ise bu tür insanları düzeltmeyeceğini, tam tersi kötü organizmaların iyi çevreyi bozacağını belirtmektedir (Sokullu-Akıncı 1999:153-154).

2.1. Çocukların Suça Yönelmelerinde Ailenin Etkisi

Ailenin çocuk üzerindeki etkisi hamilelik sürecinde başlar. Aile çocuğun grup içinde uyumlu ve sağlıklı bir birey olması için gereken ortamı sağlar. Ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi onun ilk sosyalizasyon sürecini oluşturacak ve kişiliğin gelişmesinde son derece önemli bir faktör olacaktır. Aile kurumunun yasalarla belirlenen görevleri yanında, geleneklerle şekillendirilmiş birçok başka işlevi vardır. Aile toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını ve kültürünü yansıtır. Sonraki bütün öğrenmelerin ailede edindikleri temel üzerinde oluşacaktır. Ailenin mevcut birey sayısı anne ve/veya babanın yokluğu, ayrılığı, aralarındaki uyum, çocuk sayısı, ekonomik düzeyi, eğitim durumları, çocuk için oluşturdukları modeller, çocukla ilişkileri, ilgi, sevgi, şefkat ve bağlılıkları ve bu alanlardaki sorunlar çocuğun davranış ve düşüncelerini çok yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Sorunlu ailenin çocuklarında sorunlu davranışların (örneğin suçlu davranış gibi) olma olasılığı daha da yüksek olarak saptanmıştır (Günce,1983, s.1-6; Efe ve Çelik, 1425-1432)

Bireye, (biyolojik, psikolojik ve kişiliğe) bağlı nedenlerden çok çevrenin, özellikle de en belirleyici olarak ailenin suça yönelmede önemli bir etken olduğu birçok çalışmada saptanmıştır. Aileyi bireyin en yakın olduğu ve sosyalleşme süreci içinde birey üzerinde en etkili olan toplumsal kurumdur. Çocuk, ilk ve en yakın çevresi olan aileden oldukça yoğun bir biçimde etkilenir. Fiziksel, biyolojik, psikolojik ihtiyaçlarının yanı sıra, aile yaşamı çocuk için vazgeçilmez olan güvenlik ve sevgi gereksinimlerini de karşılar. Bu da çocuğun suça yönelmesini engeller.

Bunun yanında aile ortamını ve alt kültürünü oluşturan tüm bireylerin özellikle de anne ve babanın hem evliliğin getireceği sorumlulukları karşılayabilecek kadar olgun hem de çocuklar için birer model olabilecek yetkin ve eğitilmiş olmaları gerekir. Doğumdan önce ailenin çocuğu isteyip istememesi, psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden çocuğun gelişimine hazır olup olmaması ve çocukta beklentileri o çocuğun yaşantısını, ilk izlenimini ve çevresi ile olan duygusal iletişimini önemli ölçüde etkilemektedir.

Aile üyeleriyle olan ilişkiler çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama olan tutumlarının temelini oluşturur. İnsan yaşamının üzerinde, doğumdan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrün sonuna dek etkisini sürdüren bir kurum

olarak aile, fizyolojik olduğu kadar ekonomik ve toplumsal yönleriyle de kişiyi, ruhsal gelişimi, oluşumu ve davranışları açısından biçimlendirip yönlendirir. Aile toplumun kültür değerlerinin bir kuşaktan diğerine aktarılması biçimindeki temel eğitimsel işlevinin yanında, okul öncesi dönemde çocuğun yaşamında etkin olan bir toplumsallaştırma kurumu olarak karşımıza çıkarır (Yavuzer, 1998:126).

Aile, çocuğun dünyaya getirilmesi ve beslenip korunarak yetiştirilmesinin yanında, onun güvenlik, sevgi, saygı, ait olma ve paylaşma gibi psikolojik gereksinimlerinin de en iyi karşılandığı yerdir. Aile bir ilişkiler sistemidir. Kişiler arası ilişkileri kapsayan belli kuralları olan bir düzendir. Birey önce aile içinde kendi kimliğini oluşturur. Karşılıklı sevgi, güven, dayanışma duyguları aileyi bir arada tutabilmektedir. Çocuk sağlıklı gelişimini ancak aile içinde sürdürebilmektedir. Yapılan araştırmalar, ana babaların çocuklarına karşı gösterdiği tutum ve davranışların, onların olumlu ya da olumsuz karakter, kişilik ve kimlik sahibi olmalarında en önemli etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Tuğ ve ark.2002)

2.2. Kitle İletişim Araçlarının Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri

Çocuk suçluluğu literatüründe kitle iletişim araçlarında yer alan bazı olumsuz ya da çocuklara uygun olmayan yayınların ve reklamların çocukların suça yönelmelerine sebep olan etkenlerden birisi olduğu genellikle vurgulanmaktadır. Özellikle şiddet, cinayet, tecavüz, erotizm, ırkçılık, cinsiyetçi, argo, hakaret, ötekileştirme veya radikal inançları konu edinen mesajların, haber, senaryo, resimleri ve videoları içeren yayınların suçluların fikirlerini ve hareketlerini olumlayan yayınların, suç işlemede önemli rol oynadığı ileri sürülmüştür. Özellikle 0-18 yaş bireylerin kişilik gelişimi ve ruhsal sağlıkları üzerinde suç içeren yayınların olumsuz etkili olabileceği ileri sürülmektedir. İlk çocukluk dönemlerinden itibaren özellikle ergenlik dönemindeki çocukların, kendilerine rol model olarak seçtikleri medyadaki gerçek ve sanal kahramanların özelliklerini günlük yaşamlarına ve kişiliklerine yansıtıkları görülmektedir. Suç fikrinin oluşumu ve eyleme dönüşmesinde çocukları ve gençleri suça yönelten belirli medya ve internet yayınları kısmen filtrelenmekte veya ysaklanmakla birlikte tam bir devlet, okul, veya aile farkındalığı ve kontrolü mümkün olamamaktadır.

Suç normal, çekici, heyecanlı ve hatta yeri gelince yararlı bir eylem olarak göstermek, suçluyu sempatik, saygın, güçlü ve popüler gösteren bir kişilik vermek, hatta masum, mağdur ve haklı göstermek, adalet ve güvenlik kurumlarını güvenilmez veya başarısız şekillerde göstermek, vb. suçu ve suçlu karakterini özendirici olabilmektedir.

Suç ve genelde şiddet içeren medya, dijital oyunlar, internet siteleri çocuklardaki mevcut saldırganlık dürtülerini harekete geçirebilmektedir. Sanal veya gerçek ayırımında zorlanan çocuklar ve gençler bu kahramanlarına benzemeye çalışabileceklerdir.

Çocuklar, hukuka ve ahlaka aykırı davranış biçimlerini doğru ve normal olarak kabul edebilecek, bu da çocukların saldırgan ve patolojik davranış biçimlerine yöneltebilecektir. Dizi Film, sinema, roman kahramanlarını taklit etmek suretiyle işlenen suçlar daha nadir olmakla birlikte, en azından çocuklara suç türleri ve teknikleri hakkında merak uyandırıcı ve eyleme motive eden etki yaratabilmektedir. Bilimsel araştırmalar, kitle iletişim araçları ve internet erişiminin sadece kent değil kırsal alanlarda da giderek yüksek oranda etkisini artırdığını göstermektedir. 2000'li yıllarda yüksek sosyal-psikolojik etkileri nedeniyle internet ve televizyonun sınırlı kontrol edilebilen suç ve şiddet içeren yayınlarının, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere suça itilen çocuk ve gençleri büyük bir sosyal problem haline getirdiği iddia edilmektedir. Bu modern araçların geleneksel toplumsal değer yargılarının, ahlak ve dini inançlarının ve hukuk kurallarına uyma baskılarının etkisinin değişmesinde büyük etkisi olduğunu kabul etmek gerekir. Türk toplumunda, suç ile kitle iletişim araçları arasındaki ilişkiler popüler konulardan birisidir.

Çocukların suç işlemeleri üzerinde etki meydana getirme bakımından, internet kullanımı da önemlidir; bu konuda internetin etkisi, diğer medya araçlarını geride bırakmaktadır. Özellikle sanal sosyal medya ortamının çevreden soyutlanmış olması, çocuk ve genç kullanıcıları içine alarak bir gerçek dışı ile gerçek arası bir aleme sokmaktadır. İnternet siteleri ve özellikle internet oyunları çocukların eğitim ve gelişiminde pozitif ve negatif roller oynamaktadır. Hayal ufuklarını açması, bu ufukları genişletmesi, telkin kudretinin bulunması, taklit duygu ve arzularını kuvvetlendirmesi, onun yapıcı veya yıkıcı etkilerinin tartışılarak, üzerinde detaylı araştırmalar gereklidir.

Çocuk medya ve oyun programlarının içeriği, çocuklara özellikle toplumsal, hukuksal ve ahlaki iyi ve doğruları öğretmeye yönelik ve fiziki, psikolojik ve mental sağlığını geliştirme amaçlı olmalıdır. Bu nedenle, kitle iletişim araçlarındaki yayın ve oyunların çocuğun yaş, cinsiyet, zeka, sosyo-kültürel açılardan uygun hazırlanması gerekmektedir. Bireysel, toplumsal ve kültürel faydası olan öğretici, farkındalık yaratan bilgi ve belgeler üretilmeli ve yayınlanmalıdır. Aile ve eğitim kurumları ile iş birliği özendirilmeli, çocukları suça itilmekten koruyacak eserlerin üretimi ve yayılması desteklenmeli, çocuğun genel sağlığına ve bireysel gelişimine zarar verebilecek bilgilere karşı korunması için yönlendirici tedbirler alınmalıdır. Kitle iletişim araçları, bireyin, ailesinin ve eğitim kurumlarının hedeflediği ortak başarı hedeflerinin gerçekleştirilmesinde araç olması bakımından önemli bir role sahiptir. Ancak, öncelikle medya özellikle toplumsal ahlaki normlara ve hukuk kurallarına aykırı yayınları kendisi filtrelemeli, yanı sıra aile, eğitim kurumları ve devlet organlarının hem yönlendirici hem de monitör edici görevini toplumun genel değer ve hukuk politikaları açısından dikkatle yerine getirmesi gereklidir. Çocukların yetişkin ve kurumsal kontrolleri dışında kalabilecek faaliyetlerinde ise otokontrol mekanizmalarını nasıl işletecekleri öğretilmelidir. Gençlere ve çocuklara suç ve şiddeti normal bir olaymış gibi öğreten medya program-

ları, yayınlar ve oyunlar yerine, eğitici, empati kurmayı ve kendini kontrol etmeyi empoze eden programlara ağırlık verilmesi gereklidir.

2.3. Kentleşme ve Göçlerin Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri

Ekoloji ile uğraşanlar, suçu, çevrenin değişimi ile birlikte ortaya çıkan sosyal değişimin bir fonksiyonu olarak açıklamaya çalışırlar. Sosyal ekoloji teorisyenleri, yoksulluk oranları, nüfus değişimleri, yerleşim yerinin özellikleri, sosyal eşitsizlik ve görelî rahatsızlık gibi makro düzeyde değişkenlerle ilgilenirler. Ekoloji ve suçla ilgili olarak yapılan çalışmaların başlangıcı 1800’lü yıllara, özellikle 1840 yılında İngiltere’de yapılan çalışmalara dayanır. ([www. http://ailepsikologu.blogspot.com/2012/11/](http://ailepsikologu.blogspot.com/2012/11/), Tarih:10.5.2019)

1856 yılında Turner, gençlik suçluluğunun çocuk çetelerinde hâkim olan arkadaşlık duygusunun yarattığı birlik bilinci sonucu ortaya çıktığını, bunun Londra için özel problemler yarattığını söyler. Guerry, yaptığı çalışmalarda, şehirlerde suç bölgeleri olarak adlandırılan, yüksek oranda suç işlenen bölgelerde mala karşı suçların yoğun olduğunu göstermiş, Paris gibi endüstrileşmenin yoğun olduğu şehir ve limanlarda, özellikle potansiyel suçluların artma eğiliminde olduğunu belirtmiştir. Şehirlerde bazı bölgelerde görelî ekonomik eşitsizliğin ve istihdam imkânlarının sınırlı olmasının suç oranlarını yükselttiği belirtilmektedir. ([www. http://ailepsikologu.blogspot.com/ 2012/11/](http://ailepsikologu.blogspot.com/2012/11/), Tarih:10.5.2019)

Türkiyede ve dünyada olduğu gibi aslında daha yüksek oranlarda olan suç eylemlerinin tümünün adli makamlara ve istatistiklere yansıtıldığını söyleyebilmek mümkün değildir. Sağlıksız kentleşme ve yeterince kentlileşememe bireyleri suça yönelten ve suç oranlarını artıran önemli etkenlerden sayılmaktadır. Kent sosyolojisinde Tönnies cemiyet ve cemaat, Durkheim organik ve mekanik dayanışma, Weber kentin tarihsel tipolojileri, Simmel metropol insanının karakteri, Marx ve Engels kent, eşitsizlik ve sınıf çatışmasını vurgularken, Durkheim kural-sızlık (anomi) ve suç, Marx kapitalizm ve suç, Tarde taklit, öğrenme ve suç üzerine çalışmalarında şehirleşmenin suçu artırdığı fikrinde birleşmişlerdir. Kentleşme ve suç ilişkisine odaklanan sosyolojik kuramların genelde kentin ekonomik koşulları ve suç, kent ekolojisi ve sosyal çözülme, toplumsal yapı ve kural-sızlık, damgalanma kuramı ve radikal kriminoloji gibi beş ana dalda toplandığı görülmektedir.

Şehirleşme ile sosyal kontrol mekanizması işlevini yitirmekte, şehirde bireyler birbirlerini az veya hiç tanımadıkları için, suça daha uygun ortam oluşabilmektedir. Genellikle kırsal alanlara kıyasla suç eylemlerinin büyük şehirlerde daha fazla görüldüğü saptanmıştır. Şehirleşme ile özellikle zorla şiddet suçları azalırken, mala ve cana yönelik suçlar artmaktadır. Büyük şehirlerde kazanç sağlayan mala yönelik suçlar için olanaklar ve suçların gizli kalması olasılığı daha fazladır. Kentlerde toplum baskısı azaldığı için kent yaşamında birçok suçluluk türü olmakta ve gerçekleşme oranları daha fazla olmaktadır. Mekanik geleneksel

aile-akraba ve sosyal çevre kontrol ağları nedeniyle kırsal ve küçük yerleşim birimlerinde ise güvenlik güçleri daha az sayıda ve etkide olmasına rağmen daha az suç türüne ve oranına rastlanmaktadır.

2.4. İç Göç, Gecekondulaşma ve Ekolojinin Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri

Organizmayla çevre arasındaki ilişkileri inceleyen “Ekoloji”, her ne kadar biyoloji bilimine ait bir kavram ise de artık Kriminolojide de kullanılmaya başlanmıştır. Kriminoloji, “suçluluk bölgeleri” adı altında harita metodunu uygulayarak suçun yer itibarıyla dağılımını tespit eder ve kişileri suça yönelten faktörlerden biri olan suçlunun içinde bulunduğu ortamın analizini yapar. Ekoloji teorileri, belli fenomenlerin dağılımını ve çevreleriyle ilişkilerini inceler. Ekoloji ile uğraşanlar, suç, çevrenin değişimi ile birlikte ortaya çıkan sosyal değişimin bir fonksiyonu olarak açıklamaya çalışırlar. Şehrin ekolojik yapısı, nüfus, teknoloji ve ekolojik düzenlemelerden oluşur. Kültürel özellikleri ve yaşam tarzları ise o şehrin toplumsal yapısını oluşturur. Sosyal ekoloji yoksulluk oranları, nüfus değişimleri, yerleşim yerinin özellikleri, sosyal eşitsizlik, görece rahatsızlık vb. makro değişkenlerle ilgilenmektedirler. (Hancı,1997, s.35)

Göçler-kötü Kentleşmenin Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri: Ekonomik, sosyal veya siyasal nedenlerle bireylerin yer değiştirmelerine “göç” denir. Göçler, geçici ya da daimî olmaktadır. Aynı ülkenin bir bölgesinden diğer bölgesine yapılan göçlere “iç göç” denilmektedir. Endüstri gelişmesi yüksek düzeye ulaşmış ülkelerde nüfusun büyük oranı sık sık yer değiştirmektedir. Yer değiştirmeler, aileler, özellikle küçük çocuklar ve yaşlı kimseler için çoklukla baskı nedeni olmakta, çoğu zaman yeni bir çevreye uymakta ve yeni dostlar edinmekte zorluk çekmektedirler. (Hancı,1997)

Özellikle kentlere yoğunlaşan iç ve dış göçler birçok sosyo-ekonomik problemlere yol açmaktadır. Göç süreci içerisinde artan getto, varoş ya da gecekondu olarak adlandırılan bölgeler, kentin alt ve üst yapı hizmetlerin aksaması, yoksulluk, suç artışı, toplumsal sağlık problemlerinin artışı, eğitim, kültür ve ulaşım hizmetlerinin yetersizliği ve kalitesinin düşmesi, işsizlik artışı, göçmenlerin topluma uyumsuzluğu, şehir kültürüne uyumsuzluk ve kendi içine kapalı alt-kültürel alanların oluşması, kültürler arası çatışma gibi sorunların yaşanmasına sebep olabilmektedir.

Türkiye’de 1950’li yıllarda artan hızlı nüfus artışı ve bugün %80’lere dayanan kentli nüfus, özellikle tarımda makineleşme, toprak dağılımının düzensizliği ve şehirlerde iş olasılıklarının artışı, kentlere olan göçü arttırmıştır. Daha konforlu hayat sağlama, daha teknolojik, sağlık, eğitim, kültür şehirlerin eğlence merkezi olması vb. faktörlerin de etkili olmasına karşın, ana etken, ekonomik sorunlardır. Özellikle kırsaldaki bireylerin ve modern imkanların yoksulluğu köyden kente göçün artmasına sebep olan etkenlerdir.

Endüstrileşmenin şehirleşmeye oranla ağır temposu, şehirlere akan iş gücünü işletmelerin emmesini engellemektedir. Bu nedenle şehre göç edenlerin büyük ekseriyeti, belli bir ihtisasa dayanan endüstri alanlarından ziyade, geçici, ihtisas istemeyen hizmetlerde istihdam olunmakta, marjinal sektör denilen seyyar satıcılık, ayakkabı boyacılığı ve kapıcılık faaliyetleri gibi verimli olmayan işlerle uğraşmaktadırlar. Bu durum, açık işsizliğe, ayrıca vergi toplanamayan kayıt dışı ekonomik alanların oluşmasına ve kırsal kesimlerden kentlere gelen genç, becerikli, atılğan unsurların yerinde kullanılamamaları sonucu “sosyal erozyon” a neden olmaktadır. Ülkemizin ekonomik ve sosyal yapısı ve reel büyüme hızı bu yoğunluktaki göçü kaldıramadığı için, Türkiye’deki şehirleşmeye, “aşırı şehirleşme”, “çarpık şehirleşme” gibi isimler verilmektedir. (Hancı 1997,s.28)

Göçün yoksulluğa ve dolaylı olarak ise çocuk suçluluğu üzerindeki etkileri tartışmalı bir alandır. Sosyal bir olgu olarak göç eden ailelerin kente yabancılaşmaları ve yeterince şehirli olamamalarının altında bazı yoksul grupların dezavantajlarını ortaya çıkarmaktadır. Zengin ya da orta sınıf ailelerin göç ve kente uyum süreçlerinin yoksul ailelere göre daha az sancılı olabileceği varsayılmaktadır. Bazı suç türlerinin oranları ile yoksulluğun ilişkisi kurulabilse de doğrudan yoksulların kentte göç ile daha çok kriminal aktivitelere yöneleceğini varsaymak hatalı olacaktır. Zengin ya da yoksul göçmen bireylerin kentli kimliğine sahip olmaları için bazen birkaç kuşağın geçmesine ihtiyaç vardır. Sadece şehirli kimliğine ait olma ve sosyo-ekonomik entegrasyon problemlerine odaklanmak yerine, göç ile gelenlerin daha önce yerleşik olanlar ve mevcut kurumları ile karşılıklı sosyo-ekonomik uyumu söz konusu edilmelidir.

Kent kültürüne entegrasyon toplumdaki kurumların bir bütün teşkil edecek şekilde birbirini tamamlama durumudur. (Hancı,1997; Hancı,1999) Aslında mevcutların yeni gelen gruplara ne kadar bütünleşme isteği ve çabasında olduğu göz ardı edilmemelidir.

Şehre uyum, göç edenlerin şehirle tamamen bütünleşmeleri değil, şehirle sürekli ilişki kuracak kadar “uzlaşma” içinde olmalarıdır. Sahte kentleşmenin getirdiği yetersiz imkânlar ve anomi (düzensizlik, karmaşa), suç işlemede etken olabilmektedir. Çoğu kereler şehirli kesim, hayat tarzına ve düşünce yapısına aykırı gördükleri göçmenleri hor görebilmekte ve onların şehre gelmelerinin engellenmesini istemektedirler. Göç edenler, şehirlerdeki bürokratik kurumların yapısı karşısında yönetime yabancılaşmakta, çoğu kereler devlet dairelerinde işlerini yürütememektedirler. (Güney, 2008, s. 50-51)

Kentlere göçler nedeniyle ortaya çıkan kültürel farklılıklar sebebiyle, kültürel soklar, düşmanlık ve gerginlikler meydana gelebilmektedir. Bu kültürel çatışmaların, en çok genç kuşakları etkilemekte olduğu görülmektedir. Kente ailesiyle birlikte ya da tek başına gelen çocuklar, yeni çevrede farkına vardığı heyecanlı, serüvenli, renkli bir hayatı düşleyecek ve elde etmeye çalışacaktır. Kentte ka-

vuşacağını sandığı refah ve modern yaşam beklentileri yanında, yetersiz eğitim ve yetenek eksikliği gibi nedenlerle arzuladığı iş ve geleceği elde edemeyeceği düşüncesine kapılan çocukların, kentte değişen geleneksel aile törelerinin çocuğu koruyan yaptırım gücünün zayıflaması, ailenin sosyal kontrol fonksiyonunu yerine getirebilecek başka kurumların olmaması vb. nedenler, onların suça daha kolay yönelmeleri olasılığını artırmaktadır.

Küçük yerleşim birimlerinde suç işleyenlerin büyük çoğunluğunu aynı bölgede doğmuş kişiler oluşturduğu halde, büyük kentlerde suç işleyenlerin büyük ekseriyetini kırsal kesimde doğup da daha sonra şehre göç etmiş kişilerin oluşturmakta olduğu gözlemlenmektedir.

Gecekondulaşmanın Çocuk Suçluluğu Üzerindeki Etkileri: Türkiye’de 1950’lerden sonra görülmeye başlayan aşırı iç göçler ve hızlı kentleşme hareketlerinin, özellikle büyük kentlerimizde konut açığı sorununa ve gecekondulaşma gibi olumsuz bir yapılaşmaya neden olduğu bilinmektedir. Genellikle kırsal kesimlerden şehre göç edenlerin ilk durağının gecekondu bölgeleri olduğu görülmektedir. Ancak yaş sanayileşme ve güvenli yüksek ücretli iş azlığı vb. sebeplerle, gecekondu bölgeleri geçici alanlar olmaktan çıkmakta; kesin kalıcılık sağlamaktadır.

Gecekonduların genel özellikleri, küçük, dar ve sağlıklı konutlar olmaları, alt yapılarının bulunmaması ve kalabalık nüfusa sahip olmalarıdır. Çocuk, kendisine ait dinlenebileceği, hayal gücünü ve düşünmesini geliştirecek oyunlar oynayabileceği bir ev ortamından mahrumdur. Kalabalık ailelerde kavga ve üzüntü, çocuğun pek yakınında gerçekleşmektedir. Yaşam güçlükleri nedeniyle onlara yeterli ilgi, disiplin ve eğitim verilememektedir. Çocuklar, birçok gecekondu bölgelerinde, ailelerindeki bu eksiklikleri giderecek, içlerindeki enerjiyi uygun yerlere kanalizasyon edebilecek ve toplumsallaşmalarını sağlayacak okul ortamından da uzak kalmaktadırlar.

Kültür değişmelerini ve bunların yarattığı kültür ihtilaflarını, suçun doğrudan veya dolaylı etkeni sayan görüşler geniştir. Köyden kente gelenler, gecekondu bölgesinin olumsuz şartlarını kendi köyü ile karşılaştırmakta ve yine de yaşantısını daha iyi ve memnuniyet verici bulmakta; bu nedenle köyden gelen nüfus geri dönmeyi düşünmemektedir. Kuşaklar değişince gecekondu bölgesinin insanı kıyaslamayı köyle değil artık içinde yaşadığı şehrin gelişmiş bölgeleriyle yapmaktadır. Kültürel çelişki köyden gelen insanlarca kavrandığında, kültür ihtilafları ortaya çıkmakta, bunun yaratacağı ceza adaleti sorunları daha açık ve kesin olarak belirlemektedir. Göç olayını yaşayan çocuklar, daha çok hırsızlık ve yaralama suçlarını işlemektedirler. Yaralama suçlarının toplumsal uyumsuzluk kaynaklı olduğu düşünülmektedir. (Taner,1985)

Hırsızlığın ilk planda daha çok ekonomik zorluklar nedeniyle yapıldığı, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için bu yola başvurduğu düşünülebilir. Gerçekte nedenlerin ve tehlikenin en büyüğü, ana babanın, sevgi, şefkat ve bakımından

yoksun olmaktır. Hırsızlık yapan çocuk, bu yolla maddi ihtiyacını gidermekten çok aile ve okul denetiminden uzak kalmanın verdiği başıboşluk içinde suça yönelmekte, sevgi ve sevecenlik eksikliğini gidermek için bu yola başvurmaktadır. Bugüne kadar gecekonduya ve kaçak yapılaşmaya müdahale etmeyerek şehirlerin istila edilmesine göz yuman tüm yerel yöneticiler, sadece çarpık kentleşme sonucunda oluşan sağlık sorunları ve doğal afetlerin oluşturduğu zararlardan değil, aynı zamanda bu tür gelişmelerin tetiklemiş olduğu çocuk suçluluğunun artışından da sorumludurlar.

SONUÇ

Çalışmanın amacı, Türkiye’de yaşanan hızlı ve dengesiz ekonomik gelişmenin ve bunun sonucunda oluşan beslenen yoksulluğun suç artışına olan etkisini, ülke genelinde ortaya koymak ve incelemektir. Konu bakımından suç ve yoksulluk konuları genel olarak açıklanmış, suç ve suçluluk kavramları teorik olarak ele alınmıştır.

Göç olgusu, Türkiye’de yaşanan hızlı değişim sürecinin en temel öğelerinden birisidir. Göçün etkilediği bazı faktörlerin arasında ise; nüfus artışı, ekonomik sebepler, eğitim, kültür, sağlık gibi kamusal hizmetlerden faydalanma isteği ve ulaşım, haberleşme ve enformasyon ağındaki gelişmeler şeklindeki itici, çekici ve iletici nedenler şeklinde sıralayabiliriz. Bunların yanı sıra göçe etki eden diğer faktörler arasında; kan davası, toplumsal baskı ve terör olayları gibi faktörler de bulunmaktadır. Ayrıca tarımdaki hızlı makineleşme, kırsal kesimde ekonomik yapıyı oluşturan toprak nüfus dengesizliğine yol açmış; üretim dışı kalan özellikle genç işgücü, yeni geçim kaynakları bulmak üzere kentlere göç etmeye başlamışlardır. Önceleri ağırlıklı olarak köyden kente olan göçler, 1980’li yıllardan sonra liberal ekonomiye geçiş, kitle iletişim ve ulaşım araçlarının gelişmesi gibi faktörlerin etkisiyle giderek kentten kente göç halini almıştır. Türkiye’de göç edenlerin gittikleri yerlerde istihdam, sınıfsal farklılaşma, uyum, gerginlik ve barınma gibi birçok sorunları ortaya çıkmaktadır. Göç sonucu gelenlerin çoğunun sürekli bir iş ve sosyal güvenceye sahip olmaması, geçici ve nitelsiz işlerle geçimlerini sağlamak zorunda kalmaları, kayıt dışı ekonomi ve marjinal sektörlerin de artmasına neden olmaktadır. (Demirbaş, 2001; Dönmezer,1994)

Göç eden ailelerin kentte karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunlar, aile yapısını olumsuz etkilemekte, bu çerçevede ortaya çıkan aile içi şiddet, ihmal, istismar ve ailelerin parçalanması gibi unsurlar, çocukları sahipsiz ve korumasız duruma düşürmekte ve sokağa itmektedir. Ailenin sosyo-ekonomik şartları aile hayatının ruh sağlığını etkilediği gibi çocuğun kişiliğini de etkilemektedir. İsteklerine kavuşamayan veya kötü hayat şartlarına mahkûm olan çocukların kişiliğinde derin izler bırakmaktadır. Bu durum, çocukların erken yaşta suç ve kabahat teşkil eden fiillerle tanışmalarına neden olabilmektedir.

Sonuç olarak göç ve kentleşme tek başına suç oluşumunun sorumlusu olmamakla birlikte, olması gerektiği gibi gelişmeyen göç hareketleri ve kentleşme, toplumda sosyal olumsuzluklara gebe bir ortam oluşturarak, kentlerde özellikle ekonomik sebeplerle bulunan insanları, toplumun değer yargılarından da uzaklaştırmasıyla beraber suç işlemeye hazır hale getirmektedir. Kentleşme, sanayileşme ve modernleşmenin yarattığı toplumsal yapıdaki bazı köklü değişimler yaratmıştır. Kentleşme üretimin tarımdan sanayi ve hizmet sektörüne geçtiği bir yapıdır. Kentleşme sanayinin gelişmesiyle birlikte sağlık, eğitim, hizmet gibi birçok faktörde gelişme ve değişme sağlamıştır. Bu gelişmeler insanların kırdan kentlere göç etmesine neden olmuştur. Ancak zaman içerisinde bu göçler kentlerde düzensiz bir hal almıştır. Bu durum düzensiz kentleşmeye, sosyal sorunlara, suç olgusuna ve insanların giderek yabancılaşmasına neden olmuştur. Kırsal bölgelerde makineleşmenin gelişmesiyle birlikte insan gücüne olan ihtiyaç azalmıştır. Ayrıca ailelerin bölünmesiyle toprakta da bölünmeler olmuştur. Bu bölünmeler insanların geçimlerini sağlamada yetersiz kalmıştır. Bu yüzden insanlar kentlere göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göçler sonucunda kentlerin kalabalıklaşması ve düzensizleşmesi ortaya çıkmıştır. Hızlı sosyal değişimler, sosyal yapıların çözülmesine neden olmaktadır. Buda kentleşme sürecinde yer alan göçü ve yapıların bozulmasına neden olmaktadır. Ayrıca kentleşme sanayileşmeyle ilişki içinde olmasına rağmen ondan bağımsız olarak da ilerlediği için düzensiz bir hal almıştır. Bu nedenle başta büyük kentler olmak üzere göçe maruz kalan bölgelerde ciddi sorunlara neden olmuştur.

Kentleşmeyle birlikte oluşan kalabalık ve heterojen nüfus yapısı, farklı kimliklerin varlığı, toplumsal denetimin zayıflığı, ekonomik ve mali kaynakların zenginliği kentleri suç işlemek için ideal alanlar haline getirmektedir. Gelişmekte olan toplumlarda fert ihtiyaçlarını karşılayamadığı ya da isteklerine ulaşamadığı için suç işlerken; gelişmiş toplumlarda istediği şeyleri gerçekleştirme gücüne sahip olduğu ya da gerçekleştirdiği için yeni arayışlar içine girmekte ve sapma davranışlarda bulunmaktadır.

Kentleşme sürecinde bir sosyal yapıdan diğer bir sosyal yapıya geçiş, suç eğilimindeki farklılıkları ve aynı zamanda sosyal yapıdaki farklılıkları beraberinde getirmektedir. Çarpık kentleşme kontrolsüz göçü meydana getirmekte, kontrolsüz göç de suç eğilimini oluşturmaktadır. Böylelikle dengesi bozulan bir toplumsal yapı meydana gelmektedir. Toplumsal suçlar, bireysel yasa dışı davranışlar, kalabalıkta kaybolma, takipten kurtulma, önleyici kolluk hizmetlerinin etkinliğini hissettirmesinin zayıflaması, karmaşık kent çevresi ile bütünleşmede başarı kazanamayış, toplumsal beklentilerin gerçekleşmemesinden doğan düş kırıklıkları; kentin, tüketici ve yabancılaştırıcı etkileri altında toplumdan kopmanın ve dışlanmanın ifadesi 'suçluluk' olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suç toplumsal ahlaka ve hukuksal kurallara uymama durumunda ortaya çıkan bir olgudur. İnsanlar bazen isteyerek bazen de istemeyerek suç işlerler. Suç

işleme eğilimi, kişinin psikolojik yapısına bağlı olmakla birlikte aynı zamanda toplumun yapısına ve yaşanan ekonomik-sosyal çevreye de bağlıdır. Toplumsal değişme ve kentleşmenin ortaya çıkmasıyla suçta yönelme giderek artmıştır. Kentlerdeki suç oranları kırsaldaki suç oranlarına göre fazladır. Gelişmekte olan ülkelerdeki suç oranı gelişmiş ülkelerdeki suç oranından fazladır.

Büyük kentler, küçük kentler ve köyler arasında suçların işlenmesi, yoğunluğu, şekil ve türleri itibarıyla esaslı farklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Büyük kentlerde çocuk suçluluğu ve kadın suçluluğu artmakta, organize suç örgütleri ve terör örgütleri büyük kentlerde yaşama şansı bulmakta, trafik ve siber suçlar ise kentlerde görülmektedir. Kırsal bölgelerde kentlere hızlı göç sonucunda kentlerde birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar zaman içerisinde insanları yoksullaştırmakta, güvensizlik yaratmakta ve ümitsizliğe itmektedir. Bunun sonucunda kentler insanları suça itmektedir. Toplum içinde saygın bir yeri olan, kendisinin ve ailesinin geçimini rahatça temin edecek bir işe sahip bulunan, kıscası ekonomik ve sosyal yönden problemleri bulunmayan insanların suç işleme eğilimi asgari seviyede olacaktır. Bu açıdan yoksulluğun suç eğilimini hızlandıracağı da söylenebilir. Çünkü istatistiksel sonuçlara bakıldığında suçluların büyük oranda kentlerin gecekondu bölgelerinden çıkması olgusu Türkiye’de, ekonomik yönden zayıflığın, suçluluğun temel sebebi olmamasına rağmen, suçluluğu artırıcı bir rol oynadığı kanaatini uyandırmaktadır.

Suç ve suç örgütlerinin ortaya çıkış sebeplerinden olan hukuksal sistemdeki aksaklıklar, Türkiye’deki hızlı kentleşmenin doğurduğu olumsuzluklarla birleşince özellikle kent merkezlerinde suç için uygun bir zemin hazırlamıştır. Suça etki eden faktörler arasında; sosyal acıklığın hızlanması, sosyal kontrol mekanizmasının bozulması, sosyal normların etkisinin azalması, farklı sosyo-kültürel yapıdaki insanların bir araya gelmesi, çeşitli sebeplerle bir suç alt kültürünün teşekkülü gibi faktörler yer almaktadır. Göçün etkilediği bazı faktörlerin arasında ise; nüfus artışı, ekonomik sebepler, eğitim, kültür, sağlık gibi kamusal hizmetlerden faydalanma isteği ve ulaşım, haberleşme ve enformasyon ağındaki gelişmeler şeklindeki itici, çekici ve iletici sebepler şeklinde sıralayabiliriz. Kentlerdeki nüfus yoğunluğunun ve göç sebebiyle meydana gelen sorunların çokluğu suç eylemine büyük imkânlar sağlamaktadır. Kentleşme sürecinde ihtiyaçların çeşitlenmesi ve artması yanında, ekonomik düzeydeki farklılıklar, sosyal huzursuzluklara sebep olmaktadır. Bu durumda kişilerin yapılarında bulunan suç eğilimini açığa çıkaran ortamları oluşturmaktadır.

Kent ve köy ayrımına bakıldığında, köy küçük, farklılaşmış, toplumsal denetimin yüksek olduğu, yüz yüze ilişkilerin görüldüğü bir toplumdur. Oysa şehir büyük, farklılaşmış, heterojen, gayri şahsi, anonim ilişkilerin yaygın olduğu bir toplumdur. Bu farklılığın doğal sonucu olarak şehir, suçluluğun ve şiddetin kaynağı diye gösterilebilmektedir. Bunun gerçekten böyle olup olmadığını ispat

edecek, geniş kapsamlı araştırmalar olmamakla birlikte, şehirlerde daha fazla suç işlendiği görülmektedir. Köylerde de suç işlenmekte, ancak bunun sayısı ve türü şehirlere göre önemli farklılıklar göstermektedir.

Kırsal yapıdan kopup kente gelen insanların hayal kırıklığına uğraması, saldırgan bir tutum içerisine girmesine neden olmaktadır. Suçun en düşündürücü yanlarından biri de yaşam koşullarının giderek zorlaşması paralelinde şiddetin giderek artış göstermesidir. Bir rnek vermek gerekirse, bir zamanlar sadece yan-kesicilik olarak ifade ettiğimiz suç türü yerini, insan hayatına kasteden kapkaç olgusuna bırakmıştır.

Ülkemizde olduğu gibi nüfus yönü ağır basan bir şehirleşme, toplumsal disiplinden sapmalara, suça yol açmaktadır. Böyle bir şehirleşme olayı her şeyden önce şehir suçluluğu türlerinin doğmasına, köy suçluluğu ve şehir suçluluğu oranının değişmesine yol açmıştır. şehir suçluluğunda da ilk sırayı da gecekondular almaktadır. Çünkü en başta gecekondular hayatı ve ekonomik imkânsızlıklar suça itici faktörleri yaratmaktadır. Gecekondular bölgeleri bazılarında hiçbir incelemeye dayanmaksızın adeta bir suçluluk bölgesi olarak gösterilmektedir. Aksine bu bölgelerde köy yaşantısının etkisi kendini gösterdiği, toplumsal baskı ve kontrol daha çok olduğu için organize bir suçluluk bölgesi şeklinde olmaları mümkün değildir.

Suç haritalama üzerine yapılan Türkiye odaklı bazı İstanbul, Ankara, Adana, Konya, Çanakkale, Elazığ, şanlıurfa, Antalya, şehirlerinde yapılan bazı suç türleri ve kısmen suç haritalarını kapsayan suç sosyolojisi ve kriminoloji araştırmaları (Akgl,2004;Aksak ve alışkan 2010; Alpdemir ve abuk,2005;Alpdemir,2006; Karakaş (2005 ve 2006); Ekizer ve arkadaşları (2011); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2007); Gnal ve şahinalp (2009); Gürbüz ve Karabulut (2008); Kayır, G. . (2007) Batıdaki daha önceleri yapılmış benzer araştırmalardan geniş ölçüde etkilenmiştir. Batıdaki yeni araştırmalar (Block,2000; Bowers ve Johnson (2003); Breetzke (2010); Doran ve Less (2005); Eck ve arkadaşları (2005); Faggiani ve McLaughlin (1999); Groff, (2007). Modern alışmalar polis ve adli istatistiklerini daha yeni ve kapsamlı bo-yutlara taşımakta ve yeni haritalama strateji ve tekniklerini hızla geliştirmektedir. Kanada, İngiltere, ABD, Avustralya, G. Afrika, Almanya ve Fransa gibi ülkelerde devlet suç istatistiklerini kamuoyu ile web siteleri aracılığı ile paylaşmakta bu yolla hem adli kayıtların görünürlüğünü coğrafi olarak t artırmaktadır.

Böylece istatistiksel veriler şematik olarak daha büyük resmi, tarihsel değişim ve farklı suç türlerinin bir arada sergilenmesine vesile olmaktadır. Suç bölge, tür, rakam ve suçluların gizliliğini kırarak kamuoyunu bilgilendirmekle kalmamakta halkı uyarırken suç nleme, caydırma, azaltma, tedbirler alma ve hatta cinsel istismarcı, tecvzc gibi pedofili gibi vakaların faillerinin adreslerini afişe ederek bir tür ceza yöntemine bile dönüştürmektedir. Bu suç bu oranları ve yerlerinin tarihsel sergilenişi verilerin bir diğer etkisi olan emlak piyasası, işyeri açma, eğitim yeri seçme, yatırım yapma gibi tüketiciler davranışlarını yakından etki-

lemektedir. Batı dünyasında bu haritalamaların suç oranlarını olumlu etkilediğini göstermektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalar bu haritaların ve suç istatistiklerinin kamuoyuna ve araştırmacılara çok sınırlı şekilde açık olması nedeni ile haritalamaların suça etkilerini ölçme imkânını henüz tam olarak verememektedir. “Akıllı şehirler” dijital monitör etme sistemleri ile hızla gelişmiş ülkelerin modern şehirlerine (Dubai, Pekin, Paris, Londra, Berlin, Seul vb) yayılmaktadır. Geleneksel güvenlik kameraların yanı sıra suçun tespiti ve hatta önlenmesinde su, elektrik ve internet kullanımı gibi verilerden faydalanılmaktadır.

Benforado, (2010). “The Geography of Criminal Law” (Kriminal Hukukun Coğrafyası), Bennel ve ark. (2007); Bennell. Taylor ve Snook, (2007). “Clinical versus Actuarial Geographic Profiling” (Klinik’e karşı Aktüeryal Coğrafik Profillemeye); Batıda konunun (hukuk ve suç profillemeye yönleri de ele alınmaktadır. Türkiye’de teknolojik gelişmelere ve suç oranlarındaki artışlara paralel olarak Çalı (2003) “Toplumsal Eylemleri Önlemede Kent Bilgi Sistemlerinin Kullanılması”, Keçeli, Dilekli ve Anaz (2012), Türkiye’de ise Cinsel Saldırıların Görsel verilelendirilmesi, Fırat (2008) Yoksulluk ve Kentlerde Suç Artışı, Yön, (2001). “Suçun Bilgisayar Ortamında Haritalandırılması ve Suç Analizinde Kullanılması”, Yılmaz ve Günayergün (2006). “Türkiye’de Şehir Asayiş Suçları: Dağılışı ve Başlıca Özellikleri” gibi farklı konulara da yönelmektedir.

Sonuç olarak, kentleşme toplumların yeni şeyler kazanmasını sağladığı gibi toplumları etkileyecek kötü yanları da vardır. Kentleşme ve sanayileşmenin gelişmesiyle birlikte kırsal alanlarda oluşan ekonomik, sosyal, eğitim gibi sorunlar insanların kırdan kente göç etmelerine neden olmuştur. Bu göç gerek insanların yapısını gerekse insanlardaki düşünce sistemini değiştirmiştir. Göçün etkisi ile birlikte oluşan çarpık kentleşme, işsizlik, yabancılaşma insanları suçun içine itmiştir. Özellikle yoksulluk insanların suça eğilim göstermesine neden olmuştur. Bu etkiler sonucunda suçluların genelde yoksul olduğu genellemesi yanlıştır. Bazı suç türleri bazı ekonomik sınıfların yoğun olduğu bölgelerde göreceli olarak daha sık görülebilmektedir. Yoksulluk-suç ilişkisi tartışmalıdır ve çocuk suçluların yaşadıkları yerler ile suç işledikleri yerler haritalandığında bu detayların daha belirginleştiği de söylenebilir. Çocuk suç ve yoksulluk haritaları üst üste geldiğinde bazı tesadüfi veya gerçek ilişkiler kurulabilir. En önemlisi bu tür haritalar bilimsel açıdan suç ve yoksulluk olguların şematik bir yapı sunarak analiz edilmesinde kolaylıklar sağlayabilecektir. Türkiye’de devletin elinde mevcut yoksulluk bölgesel haritaları bulunmaktadır. Halen sürdürmekte olduğum bir başka çalışma bu verilerden faydalanarak devletin ilgili adli ve güvenlik kurumlarının sahip olduğu ama araştırmacıların üzerinde tam olarak bir bilgi sahibi olmadığı suç haritalama sistemleri genelinde ve çocuk suçluluğu haritalama sistemleri özelinde veriler ile karşılaştırılarak aralarında neden-sonuç ilişkilerine bakılacaktır. Bu teorik çalışma halen devam eden uygulamalı bir çalışmamın hazırlık aşamasını teşkil etmektedir.

Kaynakça

- Akalın, N. (1999), Çocuğun suça itilmesinde toplumsallaşma öğelerinin etkisi, I. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı, İstanbul: İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akgül, A. (2004). Kentlerde güvenliğinin sağlanması ve suçun önlenmesinde bilgi teknolojisinin kullanımı. *Polis Dergisi* 4 (33).
- Akıncı, Y. Ve Atakan T. (1968), Suça giden ve suç işleyen çocuklar, İstanbul: Delta
- Aksak, P. ve Çalışkan, V. (2010). Çanakkale kentinde mala karşı işlenen suçların coğrafi dağılışı özelliklerinin incelenmesi (2007). *Marmara Coğrafya Dergisi* 22: 245-275.
- Aktan, H.Y. (1988) Suç ve suçluluk nedenlerine kriminolojik bir yaklaşım", Adalet Dergisi, Sayı No: 2, Mart-Nisan.
- Alpdemir, E. A. (2006). 1999-2004 yılları arasında Eskişehir'de işlenen asayiş suçlarına ilişkin suç haritalarının coğrafi bilgi sistemleri yardımıyla oluşturulması. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Alpdemir, A. E. ve Çabuk, A. (2005). Eskişehir kenti suç kaynaklarının bilgi sistemleri destekli tespiti ve planlamaya esas teşkil eden verilerle ilişkilendirilmesi. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Mühendislik Ölçmeleri STB Komisyonu 2. Mühendislik Ölçmeleri Sempozyumu.
- Anderson, G. S. (2007) Biological influences on criminal behavior. Boca Raton: S.Fraser University Publications.
- Benforado, G. (2010). The geography of criminal law. *Cardozo Law Review* 31 (3): 823-904.
- Bennell, P. Taylor, P. J. ve Snook, B. (2007). Clinical versus actuarial geographic profiling strategies: A Review of the Research. *Police Practice and Research*, 8 (4): 335-345.
- Bıyıklı, H. (1972), Çocuk suçluluğunun nedenleri, Ülkemizde çocuk mahkemeleri, Ankara: Adalet Dergisi
- Block, R. (2000). Gang activity and overall levels of crime: A new mapping tool for defining areas of gang activity using police records. *Journal of Quantitative Criminology* 16 (3): 369-383.
- Bohman, M. (1978) Some genetic aspects of alcoholism and criminality. *Arch Gen Psychiatry* 35: 269-276.
- Bowers, K. J. ve Johnson, S. D. (2003). Measuring the geographical displacement and diffusion of benefit effects of crime prevention activity. *Journal of Quantitative Criminology* 19(3): 275-301.
- Breetzke, G. D. (2010). A socio-structural analysis of crime in the city of Tshwane, South Africa. *South Africa Journal of Science*, 106 (11-12): 41-47.
- Brower, A. M. ve Carroll, L. (2007). Spatial and temporal aspects of alcohol-related crime in a college town. *Journal of American College Health* 55 (5): 267-275.
- Cohen, S. (2017) *Against Criminology*, New York: Routledge Press
- Cullen, Francis T. ve Agnew, Robert (2001). *Criminological theory: past to present essential readings*, (Second Edition). Los Angeles: Roxbury Publishing Company

- Çalı, H. H. (2003). Toplumsal eylemleri önlemede kent bilgi sistemlerinin kullanılması. *Polis Dergisi* 9 (34): 100-105.
- Çataloluk, S. (1983) Çocuk suçluluğu, Ankara: Adalet Dergisi.
- Dolu, Osman (2011). Suç teorileri. Ankara: Seçkin yayıncılık Demirbaş, T. (2001) Kriminoloji, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Doran, B. J. ve Less, B. G. (2005). Investigating the spatiotemporal links between disorder, crime, and the fear of crime. *The Professional Geographer* 57 (1): 1-12.
- Dursun, H. (1997) Damgalama teorisi ve suç. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 3-4, ss. 309-322.
- Dündar, H. (1985) Çocukların ve gençlerin suça itiliş sebepleri üzerine bir inceleme", *Adalet Dergisi Gençlik Yılı Özel Sayısı*, Ankara.
- Dönmezer, S. (1974) "Hızla şehirleşen ve sanayileşen bir küçük şehir toplumunda suçluluk", şehirleşmenin doğurduğu ceza adaleti sorunları sempozyumu-1973, İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Dönmezer, S. (1994) Kriminoloji, 8. Baskı. İstanbul.
- Eck, J. E. ve arkadaşları (2005). *Mapping crime: understanding hot spots*. National Institute of Justice Special Report.
- Efe, A. ve Ercan Çelik, (2018), "Çocukların Suça Sürüklenmelerinin Önlenmesinde Aile Kurumu ve Dinin Önemi", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 23, S. 4, ss. 1425-1432.
- Ekizer, D. E. ve arkadaşları (2011). *Asayiş ve trafik olaylarına ait bilgilerin mekânsal analizler ile değerlendirilmesi – Konya Örneği*. TMMOB Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi.
- Charles A. Ellwood, (1912) Lombroso's theory of crime, 2 J. Am. Inst. Crim. L. & Criminology 716-723 Engs, Ruth C. (2005). *The eugenics movement: an encyclopedia*. London: Greenwood Press.
- Ergun, N. ve Yirmibeşoğlu, F. (2007). Distribution of crime rates in different districts in İstanbul. *Turkish Studies* 8 (3): 435-455.
- Faggiani, D. ve McLaughlin, C. (1999). Using national incident-based reporting system data for strategic crime analysis. *Journal of Quantitative Criminology* 15 (2): 181-191.
- Farrington, D. P., Ohlin, L. E. and Wilson, J. Q. (1986) Understanding and controlling crime: toward a new research strategy. New York: Springer-Verlag.
- Fırat, S. A. (2008). Yoksulluk, kentlerde suç artışı ve kent merkezlerinde özel güvenlik hizmetleri verilmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 10 (3): 201-228.
- Glueck, S. ve Glueck, E., (1974) Delinquency and crime, Springfield: Charles C. Thomas Pub.
- Glueck, S. ve Glueck, E., (1998) Family environment and delinquency, London: Routledge and Kegan Paul Ltd.
- Gölcüklü, F. 1962, Türkiyede çocuk suçluluğu hakkında bir araştırma, Ankara: Remzi
- Groff, E. R. (2007). Simulation for theory testing and experimentation: an example using routine activity theory and street robbery. *J Quant Criminol* 23.75–103.

- Güdek, K. (2016). Suçluluk ve suç davranışı adli sosyal çalışma, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
- Günce, G. (1983) Çocuk suçluluğu ve aile. Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, ss 1-6
- Günel, V. ve Şahinalp, M. S. (2009). Şanlıurfa şehrindeki hırsızlık suçlarının mekansal analizi. *Polis Bilimleri Dergisi 11 (1): 99- 148.*
- Güney, K. (2008) Aileleri İstanbul Ümraniye ilçesine göç etmiş ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi, Yayınlanmamış Y. Lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği ABD.
- Gürbüz, M. ve Karabulut, M. (2008). Fatih polis merkezi amirliğinin (Adana) sorumluluk sahasında çocuk suçlarının CBS ile haritalandırılması ve analizi. *Polis Bilimleri Dergisi 10 (2): 51-78.*
- Güvenal, B. Çabuk, A. ve Yavuz, M. (2005). *Trafik kazaları verilerine bağlı olarak CBS destekli ulaşım planlaması: Eskişehir kenti örneği.* Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Mühendislik Ölçmeleri STB Komisyonu 2. Mühendislik Ölçmeleri Sempozyumu.
- Hancı, İ.H. ve arkadaşları. (1996). *Çocuk suçluluğuna ekolojik bir yaklaşım: çocukların oturdukları şehir bölgeleri.* *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Dergisi 1: 185-190.*
- Hancı, İ. H. (1999) İç göçler ve çarpık kentleşme”, İzmir Tabip OdasıBülteni, Sayı:6, Mayıs-Haziran.
- Işıқтаç, Y. (1999) Sosyolojik açıdan çocuk suçluluğu ve blr hukuk devleti olan Türkiye’de devletin cezalandırma yetkisini kullanma biçimi. *Mevzuat Dergisi Yıl.2 Sayı:2*
- İçli T.G., (1993), Türkiye’de suçlular (Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Özellikleri), Atatürk Kültür ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür merkezi Yayını.
- İçli, T.G. (2007), Kriminoloji, Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Karakaş, E. (2005). Uygulamalı coğrafya’da suç haritaları: suç harita tipleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,15 (2):31-50.*
- Karakaş, E. (2006). Elazığ şehrinde suçların dağılışı ve özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi 11 (15): 83-112.*
- Kayır, G. Ö. (2007). Coğrafi bilgi sistemi’nden yararlanarak Antalya kenti için sürdürülebilirlik projesi. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi.
- Keçeli, A. Dilekli, N. ve Anaz, N. (2012). Visualization of a social problem: spatio-temporal analysis of sexual assaults in Turkey. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 11 (40):01-10.*
- Keskin, O. K. (1993) Suça itilen gençler. Ankara: Yargıtay Dergisi, C. XIV, No: 1-2.
- Morris, C. (2002) Psikolojiyi anlamak. (Çev. B. Ayvaşık) Ankara: Türk Psikologları Derneği Yayınları,23.
- Özerkmen, N. ve Kahya, Y. (2008). Organize suç örgütlerinin oluşumunda hemşerilik ilişkilerinin rolü. *Polis Bilimleri Dergisi 10 (4): 15-42.*
- Siegel, L. J.; Welsh, B. C.; Senna, J. J (2003). Juvenile delinquency (5. Edition). Thomsen/Wadsworth Pub.

- Songar A (1977) Psikiyatri, Modern psikobiyoloji ve ruh hastalıkları, Geçit Kitabevi: İstanbul.
- Sokullu-Akıncı F (1999) Kriminoloji, Beta Yayınları, İstanbul.
- Taner, M. (1985) "Çocuk niçin suç işliyor?", Suçlu çocuklar, suça itilme nedenleri ve eğitim yoluyla korunmaları, Ankara: Adalet Bakanlığı yayınları.
- Tuğ, Ayşim & DOĞAN, Yeşim & HANCI, Hamit (2002). 1996-1999 Çocuk suçluluğu profili. Ankara: Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2.
- Türk, T. (2011). Türkiye’de Meydana Gelen Suçların Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile İncelenmesi. *Jeodezi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi* 1 (104): 14- 20.
- Yavuzer, H. (1993) Çocuk ve suç, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, A. ve Günayergün, S. (2006). Türkiye’de şehir asayiş suçları: dağılışı ve başlıca özellikleri. *Milli Eğitim, Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi* 35(170), 230-249.
- Yön, H. (2001). Suçun bilgisayar ortamında haritalandırılması ve suç analizinde kullanılması. *Polis Dergisi* 29: 78-84.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk, İstanbul: Özgür Yayınları, 6. Baskı.*

İnternet Kaynakları:

www. <http://ailepsikologu.blogspot.com/2012/11/>, Tarih:10.5.2019